

Problemløsning og overblik

Evnen til at overskue og bedømme en situation, lægge en plan, udvælge en relevant tilgang blandt flere mulige, tage initiativ til at udføre planen, fastholde planen, hæmme irrelevante impulser samt vurdere om resultatet lever op til målsætningen, kaldes under ét for styringsfunktioner eller eksekutive funktioner.

Eksekutive funktioner er komplekse kognitive færdigheder, der overvejende understøttes af pandelappernes funktion, men som også involverer flere andre områder af hjernen i et samarbejdende netværk.

Demens medfører stort set altid svækkelse af de eksekutive færdigheder i større eller mindre grad. Dømmekraften forringes, situationsfornemmelsen bliver mere usikker, patienten bliver mindre målrettet, mindre vedholdende, udviser mindre initiativ, har ringere impuls kontrol og får sværere ved gøre ting færdige.

Ved Alzheimers sygdom forekommer diskrete tegn på svigtende eksekutive funktioner ofte allerede tidligt i forløbet. Undertiden overses eller bortforklares begyndende eksekutive vanskeligheder, idet problemerne opfattes som udtryk for lettere depression, for omstillingsvanskeligheder i forbindelse med ophør af arbejdslivet eller andet.

Svigt i eksekutive funktioner ses ved de fleste demenssygdomme. Ved frontotemporal demens udgør svigt i eksekutive funktioner et kernesymptom sammen med ændringer i personlighed og adfærd. Det manglende overblik betyder fx, at patienterne ikke er i stand til at gennemføre komplekse arbejdsopgaver. De hænger fast i irrelevante detaljer og bevæger sig ud ad en tilfældig tangent. De får svært ved at 'holde flere bolde i luften ad gangen' (simultankapacitet) og får sværere ved at overskue konsekvenserne af egne og andres handlinger.

Eksekutive funktioner kan også påvirkes af forbigående faktorer som træthed, stress, medicin, alkohol m.v.

Forstå demens. 2 ed. København: Hans Reitzels Forlag; 2011

[Hans Reitzel](#)

Senest opdateret: 17. november 2020